

УДК 331.101

Коробій Г.– ст.гр.БМ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМА "ШТАМПІВ" В УСНОМУ ДІЛОВОМУ МОВЛЕННІ. МОВНІ КЛІШЕ

Науковий керівник: ст.викладач Гарматюк О.О.

Успіх діяльності будь-якого підприємства багато в чому залежить від того, наскільки учасники володіють наукою та мистецтвом спілкування, знають загальноприйняті правила та норми ділового спілкування, вміють проводити переговори та бесіди. У сучасній діловій мові є звороти, які в певних мовленнєвих ситуаціях повторюються без змін як усталена словесна формула. Від власне фразеологізмів вони відрізняються тим, що їхні компоненти зберігають своє пряме лексичне значення і їм не властиве емоційно-експресивне забарвлення. Розрізняють два види таких стійких словосполучень: кліше і штампи.

Кліше — звичний зворот, регулярно повторюваний у певних умовах і контекстах для тотожного позначення адекватних ситуацій, стосунків між людьми тощо. До мовних кліше належать конструкції, побудовані за відповідними моделями словосполучень, зрідка речень, які функціонують переважно в інформаційних жанрах засобів масової інформації і часто відтворюються у мові. Вони виконують роль стандарту, забезпечують найповнішу інформацію і економлять мовлення. Такі мовні звороти внаслідок крайньої необхідності та їхньої важливості для комунікації починають вживатися у функції готових формул. В офіційно-діловому спілкуванні використовують, наприклад, такі кліше: згідно з розпорядженням, на підставі наказу, відповідно до чинного законодавства, порядок денний, поставити питання на розгляд, довести до відома, взяти до уваги, вжити заходів, надати допомогу, з боку адміністрації, обіймати посаду.

На відміну від мовних кліше, які є основним будівельним матеріалом мови і становлять схему, закріплену за відповідною ситуацією, мовні штампи - це стерті, колись образні вислови, зайві слова, неточні вислови, безкінечні, стилістично не вмотивовані словесні повтори, які створюють негативний стилістико-смісловий ефект. Штампи найчастіше трапляються в діловому мовленні, у газетних статтях: дати путівку в життя, біле золото (про бавовну), чорне золото (про вугілля), люди в білих халатах (про лікарів), мати велике значення, відігравати важливу роль, проявляти значний інтерес, приділяти значну увагу, необхідно відзначити. Одні й ті самі слова-означення, що додаються часто до іменників у мовних кліше також бувають штампами: мати велике значення; відігравати важливу роль; приділяти значну увагу; склалися певні стосунки; викликають значний інтерес; у даний час та ін. Особливо невизначені означення певний і даний, які потрібно замінювати конкретними прийменниками і займенниками - невеликий, незначний, цей. Штампи затуманюють зміст висловлювання, роблять мову важкою для сприйняття, нечіткою, тому їх слід уникати.

Не сприяють чіткому висловленню думки слова або цілі вислови, що суперечать логічному зв'язку: більша половина; у березні місяці тощо. Штампами вважаються й логічні прокладки, якщо вони часто повторюються і не несуть ніякої інформації, наприклад: треба сказати; слід зазначити; потрібно визначити та ін.

Штампи трапляються в мовленні на всіх рівнях - фонетичному, лексичному, фразеологічному, словотворчому, морфологічному і синтаксичному, тому їх виявлення і боротьбу з ними потрібно розглядати в кожному конкретному випадку.